

Hibrīdās apses (*Populus tremula* L. X *Populus tremuloides* Michx) attīstības gaitas izvērtējums lauksaimniecības zemju apmežojumos dažāda mēslojuma ietekmes rezultātā

Andis Bārdulis, Dagnija Lazdiņa, Arta Bārdule, Jānis Liepiņš, Jeļena Stola
Latvijas Valsts mežzinātnes institūts „Silava”

Lauksaimniecības zemju apmežošanās Latvijā notikusi viļņveidīgi. Pirmais un lielākais apmežošanās vilnis sākās pēc Otrā pasaules kara, nākamais, kas turpinās vēl tagad – pēc neatkarības atgūšanas. Aramzemju un ganību apmežošanās ir saistīta ar lauksaimnieciskās ražošanas apjoma samazināšanos, jo neapļautās un neuzartās platības Latvijas klimatiskajos apstākļos atgriežas to dabiskajā stāvoklī – apaug ar mežu. Neapsaimniekotās apmežojušās zemēs pirmajā apritē veidojas ekonomiski mazvērtīgas mežaudzes ar nelielu koksnes krāju. Veicot atbilstošas mežsaimnieciskās darbības, apmežojušās lauksaimniecības zemes var kļūt par būtisku apaļkoksnes un biokurināmā piegāžu avotu, kā arī sekmēs valsts starptautisko saistību izpildi ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām ietvaros.

Dažādām koku sugām ir atšķirīgas prasības attiecībā pret augsnes agroķīmiskajām īpašībām, tāpēc pētījuma mērķis ir noskaidrot hibrīdās apses (*Populus tremula* L. × *Populus tremuloides* Michx) produktivitātes kāpināšanas iespējas dažāda mēslojuma pielietošanas ietekmē.

Ierīkoti hibrīdās apses eksperimenti Rembatē (2010. gads) un Skrīveros (2011. gads). Rembatē stādīti hibrīdās apses (4. klons) kailsakņi un mēslots stādīvietā. Savukārt Skrīveros stādīti hibrīdās apses (4. un 28. klons) konteinerstādi un veikta izkliedes mēslošana. Tika izmantoti dažādi mēslojuma veidi: sadzīves notekūdeņu dūņas (sausna – 10 t ha⁻¹), koksnes pelni (sausna – 3 t ha⁻¹), sadzīves notekūdeņu dūņu (sausna 5 t ha⁻¹) un koksnes pelnu (sausna – 1,5 t ha⁻¹) maisījums, digestāts no biogāzes ražošanas iekārtām (8 t ha⁻¹). Papildus ierīkots kontroles stādījums.

Vidējais ikgadējais stādu pieaugums 2010. gadā svārstās no 51,7 ± 2,4 kontroles stādījumā līdz 82,2 ± 3,2 pelnu un dūņu maisījuma stādījumā. Savukārt 2011. gadā, attiecīgi, 83,1 ± 3,2 kontroles stādījumā un 135,5 ± 6,4 dūņu stādījumā.

Vērojama būtiska faktoru (mēslojuma veids un atkārtojums) ietekme uz augu augšanas gaitas attīstību – pieauguma veidošanās gan 2010. gadā, gan 2011. gadā. Caurmēru pie sakņu kakla neietekmē mēslojuma veids. Lai veicinātu augšanas gaitas attīstību stādiem ir nepieciešamas papildus barības vielas.

Pētījums izstrādāts Eiropas Reģionālās attīstības fonda projekta “Daudzfunkcionālu lapu koku un enerģētisko augu plantāciju ierīkošanas un apsaimniekošanas modeļu izstrāde”, Projekta Nr. 2010/0268/2DP/2.1.1.1.0/10/APIA/118 ietvaros.